

KULTTUURIEN
TUTKIMUKSEN
KIRJALLISTEN TÖIDEN
OPAS

Kulttuurien tutkimuksen oppiaineryhmä 2023

Sisälllys

Johdanto	3
Tentit	3
Esseet	4
Esseen rakenne	5
Esseen tekniset ohjeet.....	6
Oppimis-, luento-, kurssi- ja lukupäiväkirjat	6
Oppimispäiväkirja	7
Lukupäiväkirjassa	8
Luentopassit	8
Pienryhmä- ja opintopiirisuoritukset	9
Pienryhmäopiskelu.....	9
Lyhyemmät tekstityypit	10
Referaatti.....	10
Tiivistelmä	11
Kirja-arvio	11
Seminaarit ja tutkielmat	11
Tutkimussuunnitelma	13
Tutkielman jäsenitys ja rakenne	14
Tutkielman valmistuessa	18
Viittaaminen	19
Viittaaminen ja lainaaminen	19
Alaviitteet	21
Arkistoaineistoon viittaaminen.....	22
Verkko- eli internetaineistoihin viittaaminen	22
Lähteet ja lähdeluettelo	23
Lähdekritiikki	23
Lähdeluettelo.....	24
Aineistoluettelo	26
Kuvallinen ja audiovisuaalinen aineisto.....	28
Kirjallisuutta kirjoittamisen tueksi	30
[Liite 1: Kulttuurien tutkimuksen luento- ja seminaaripassi]	31
[Liite 2: Kansilehden malli]	32

Johdanto

Tässä oppaassa esitetään ohjeet kulttuurien tutkimuksen oppiaineissa eli etnologiassa, folkloristiikassa ja uskontotieteessä tehtäviin kirjallisiin töihin tenteistä ja esseistä sekä pienemmistä suoritustavoista tutkielmiin. Oppaassa käydään läpi erilaisia opintosuorituksissa käytettyjä tekstilajeja sekä niihin liittyviä kysymyksiä kuten viittauskäytäntöä ja lähdeluettelon rakentamista.

Kirjallisten töiden yleinen ohje kaikkiin tekstilajeihin: Käytä neutraalia fonttia (esimerkiksi Times New Roman), kirjasinkokoa 12pt ja riviväliä 1,5. Sivun ylämarginaali 2,5 cm, alamarginaali 2 cm, vasen marginaali 4 cm ja oikea marginaali 2 cm.

Yhdellä tekstisivulla on noin 2250 merkkiä (kun välilyönnit lasketaan mukaan).

Lisää kaikkiin palauttamiisi teksteihin oma nimesi ja opiskelijanumerosi sekä suoritettavan osion nimi. Nimeä sähköinen dokumentti niin, että siinä näkyy oma nimesi, esim.

MeikäläinenTutkimussuunnitelma.docx

Muista aina ennen kirjallisten töiden palauttamista varata riittävästi aikaa oikolukuun ja viimeistelyyn.

Oppaan lopusta löydät luento- ja seminaaripassin (Liite 1) sekä mallin kansilehdelle (Liite 2).

Katso tekstin muotoiluohjeisiin liittyviä ohjeita Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisemasta oppaasta: https://www.finlit.fi/sites/default/files/mediafiles/tiedekirja_laaja_ohje.pdf

Tentit

Kirjallisia tenttejä eli kuulusteluja on pääsääntöisesti kahdenlaisia. Niissä voi olla lyhyitä asia- tai määritelmäkysymyksiä tai pidempää vastausta edellyttäviä esseekysymyksiä. Tenttikysymysten määrä vaihtelee tentaattorin, kurssin ja luettavan kirjallisuuden mukaan. Kurssin lopputentti voi olla kuulustelua kurssin sisällöstä oheiskirjallisuuksineen, jolloin testataan opiskelijan oppimaa kurssin aikana. Tenttimateriaalina voivat olla luentomuistiinpanot sekä kirjallisuus ja mahdollinen muu opettajan antama oheismateriaali tai jokin näiden yhdistelmä.

Kirjallinen tentti voi olla myös pelkästään luettuun kirjallisuuteen perustuva, jolloin vastaus yleensä annetaan esseenä. Vastauksen tulee olla johdonmukainen kokonaisuus, joka osoittaa perehtymisen kirjallisuuden keskeiseen sisältöön. Hyvässä esseevastauksessa tulkitaan ja yhdistellään tietoja itsenäisesti mutta asiassa pysyen. Vastauksessa saa pohtia ja esittää omia mielipiteitä, kunhan perustelee ne aiheeseen sopivasti. Vastattaessa kirjatenttiin, on tärkeää miettiä, mihin asiakokonaisuuteen kysymys liittyy ja kenen tutkijan tai tutkijoiden argumentista on kyse. Yksityiskohdat tulee liittää laajempaan kontekstiin ja tekstin tulee olla kielellisesti selkeää.

Sähköiset **Exam-tentit** mahdollistavat tenttien suorittamisen ympäri vuoden. Niihin ilmoitaudutaan kirjautumalla omilla utu-tunnuksilla [Exam-järjestelmään](#). Järjestelmästä varataan aika ja paikka tentille. Sähköisiä tenttitiloja löytyy yliopiston eri kampuksilta useita: Teutorista, Educariumista, Agorasta sekä kauppakorkeakoululta. Lukittuihin ja kameravalvottuihin Exam-tiloihin pääsee sisälle opiskelijakortilla, mutta ensimmäistä käyntikertaa varten kortti on aktivoitava ylioppilaskunnan TYY:n kansliassa. Tenttien arvosanat näkyvät Pepissä ja Exam-tentistä tulee tieto myös sähköpostitse.

Kotitentti tehdään nimensä mukaisesti kotona niin, että oppimateriaalia ja kirjallisuutta saa käyttää apuna. Kotitentissä kysymykset on kuitenkin suunniteltu niin laajoiksi, että tenttiä varten tulee olla perehtynyt koko alueeseen. Tentti tehdään ja palautetaan sovituksessa muodossa. Kotitentti voi toteutua jollain verkkoalustalla, esimerkiksi Moodlessa sitä varten luodulla alueella, joka on auki rajatun ajan. Opintoihin voi sisältyä myös **suullisia tenttejä**. Kulttuurien tutkimuksessa suullisia tenttejä käytetään joskus arvosanojen korottamiseen.

Esseet

Aine- ja syventävissä opinnoissa kirjatentti on monesti mahdollista ja suositeltavaakin suorittaa esseenä. Esseen kirjoittaminen on useimmiten tenttiin lukemista tehokkaampaa ja mielekkäämpää, koska itsenäisesti työskentelemällä hankittu tieto omaksutaan paremmin. Esseen kirjoittamisessa on tavoitteena harjaannuttaa tieteellisestä ajattelua ja kirjoittamista. Taito kirjoittaa sujuvasti on osa humanistin ammattitaitoa, joka kehittyy vain ja ainoastaan ahkerasti kirjoittamalla. Samalla oppii omalle tieteenalalle ominaista kielen- ja käsitteiden käyttöä, aiheen rajausta sekä argumentointia.

Essee on yleistajuinen kirjallinen esitys tai pohdiskeleva kirjoitelma rajatusta aiheesta tai kysymyksestä. Esseen tyyli on yhtäältä tieteellinen ja asiallinen, toisaalta pohdiskeleva ja

persoonallinen. Esseen kirjoittaja lähestyy tarkastelemaansa aihetta lähdekirjallisuuden perusteella, mutta omasta, perustellusta näkökulmastaan. Esseetä voikin luonnehtia persoonalliseksi tietokirjoittamiseksi, koska siinä yhdistyvät asiantieto ja kirjoittajan luova panos. Se ei ole referaatti tai käännös eikä muiden ajatusten toistamista, vaan siitä tulee ilmetä kirjoittajan omin sanoin ilmaistu näkemys ja perehtyneisyys aiheeseen sekä näkemysten asiallinen argumentointi.

Esseen ohjeistukset sekä arvostelu vaihtelevat oppiaineen ja kurssivaatimusten mukaan. Yleisesti esseet arvostellaan asteikolla 0–5 ja sen arvostelussa otetaan huomioon kirjoituksen ansiot seuraavissa osa-alueissa: esseen sisällön ja tehtävänannon vastaavuus, aiheen rajaus, ongelman ja kysymysten esittäminen, lähteiden valinta ja käyttö, käsitteiden ja ajattelun johdonmukaisuus, kirjoitelman rakenteen toimivuus, kontekstin ja kokonaisuuden rakentuminen, omien näkemysten, johtopäätösten, ja argumentoinnin laatu, keskustelu lähdekirjallisuuden kanssa sekä tekstin tyyli ja kieliasu. Esseistä annetaan arvosanan lisäksi usein kirjallinen palaute.

Esseen rakenne

Esseessä tulee olla alku, keskikohta ja loppu. On tärkeää, että alku ja loppu muodostavat parin: alussa esitetään jokin ongelma, johon lopussa esitetään ratkaisu. Keskikohta on asian käsittelyä. Kirjoitelman aihe on rajattava huolella. Samoin lähteiden valintaa, esseen jäsentämistä ja tehtävänantoa tulee pohtia ennen kirjoittamisen aloittamista. Kirjoitelmalle kannattaa tehdä työotsikko ja laatia tehtävänanto jo varhaisessa vaiheessa, sillä se suuntaa kirjoitusprosessia. Hyvä pääotsikko kertoo lukijalle heti kirjoituksen aihepiirin, näkökulman ja ongelman, mahdollisesti myös kirjoittajan oman vastauksen.

Hyvällä esseellä on selkeä ja tarkoituksenmukainen rakenne: ensin esitetään tehtävänanto ja lopussa annetaan ratkaisuja asetettuun kysymykseen tai ongelmaan. Tehtävänanto on kirjoitelman punainen lanka, johon kaikki muu tieto ja näkökulmat suhteutetaan. Lyhyissäkin esseissä on hyvä olla johdanto, jossa tuodaan tiiviissä muodossa esiin esseen aihe, kysymykset, oletukset ja näkökulma sekä esitellään aineisto. Etenkin pitkissä esseissä varsinainen käsittely on syytä jakaa muutamaaan osakokonaisuuteen. Väliotsikoiden käyttö on suotavaa lyhyissäkin kirjoitelmissa, sillä niiden avulla kirjoittaja saa uuden näkökulman tekstinsä osiin. Väliotsikoiden on hyvä olla informatiivisia, jolloin seuraavaksi käsiteltävä asia tai näkökulma on selkeästi esillä. Teemaa käsitellään aineistoon nojautuen, nostaen esiin omia ja muiden tutkijoiden havaintoja ja väitteitä. Esseen lopussa voi esittää yhteenvedon tai synteesin omista ja/tai muiden tekemistä johtopäätöksistä. Lopetus on erityinen paikka osoittaa oman ajattelun laatu ja omaperäisyys.

Essee, kuten tieteellinen teksti yleensäkin, on johdonmukaista, kieliopillisesti korrektia ja sujuvaa asiaproosaa. Hyvä esseeteksti on käsitteiltään selkeätä ja havainnollista. Sujuva ja ymmärrettävä teksti – sekä lukijaa sopivasti ohjaava metateksti – antaa kuvan kirjoittajan kyvystä hallita aihepiiriä ja ilmaista ajatuksiaan. Vaikeaselkoisuus tai runsas sivistryssanojen käyttö eivät ole ansioita.

Tieteelliseen kirjoittamiseen kuuluu toisten kirjoittajien kunnioittaminen silloinkin, kun on heidän kanssaan eri mieltä. Tieteellisessä keskustelussa vastaväitteet ja kritisointi kohdistuvat henkilöiden sijasta tulkintoihin ja väitteisiin. Kriittisyys ei siis tieteellisessä tekstissä merkitse esimerkiksi ivallisuutta. Kun kirjoittaja esittelee tai kommentoi toisen tutkijan tuloksia, hänen on aina kerrottava, kenen päätelmistä, tulkinnoista tai väitteistä on kyse. Plagiointi eli toisten ajatusten esittäminen omina on tutkimuseettisesti väärin. Kuten kaikkien muidenkin kirjallisten töiden, myös esseiden oikolukuun ja viimeistelyyn kannattaa varata riittävästi aikaa.

Esseen tekniset ohjeet

Esseellä tulee olla kansilehti, jossa on otsikko, kirjoittajatiedot sekä esseiden vastaanottajan nimi, ajankohta ja suoritus, johon se tehdään. Esseiden laajuus riippuu opintopisteiden määrästä.

Ohjeellinen sivumäärä 5 op:n suoritukselle on aineopinnoissa 12 ja syventävissä opinnoissa 15 sivua tekstiä, jos vieraskielistä kirjallisuutta luetaan 800–1000 sivua. Vain tekstisivut lasketaan, ei siis kantta, eikä sisällys- ja lähdeluetteloa! Myös muuta kuin tutkintovaatimuksissa mainittua kirjallisuutta on mahdollista käyttää, kunhan siitä sopii esseiden vastaanottajan kanssa etukäteen. Käytetyt lähteet merkitään lähdeluetteloon. Esseessä tulee käyttää lähdeviitteitä siinä missä muissakin teksteissä, joissa käytetään kirjallisuutta. Suorat lainaukset on merkittävä lainausmerkein. Lähteiden merkitsemisestä ja viittaamisesta lisää tämän oppaan loppupuolella.

Oppimis-, luento-, kurssi- ja lukupäiväkirjat

Erilaisten päiväkirjojen tarkoituksena on testata niin luennolla opittua kuin opitun reflektointia. Päiväkirjassa asetetaan opetuksessa tai oppimateriaalissa käsitellyt aiheet sekä oma oppiminen keskustelemaan keskenään. Päiväkirjassa voi keskittyä vain johonkin käsiteltyyn aihealueeseen ja siihen sisältyvien ajatusten kehittelyyn mahdollisesti itse etsityn lisätiedon, kuten lehtiartikkeleiden, ajankohtaisen keskustelun, aiempien teorioiden tai muun kirjallisuuden avulla tai – kuten useimmiten tapahtuu – siinä voi laatia kommentoivan synteesin koko kurssista.

Erilaiset päiväkirjat toimitetaan puhtaaksikirjoitettuna kurssin päätyttyä opettajalle tarkastettavaksi sovitulla tavalla, esimerkiksi kurssin Moodle-alueelle tai sähköpostin liitteenä. Niiden arviointi tapahtuu joko hyväksyty–hylätty-asteikolla tai asteikolla 0–5, riippuen kurssista ja opettajasta.

[Oppimispäiväkirja](#) koostuu seminaarissa tai luentosarjassa käsitellyistä teemoista sekä kurssin oheiskirjallisuutena luettujen artikkelien pääasioista; niihin liittyvistä huomioista sekä omista tulkinnoista ja kysymyksistä. Siinä yhdistyvät siten sekä käsitelty asia että oma pohdinta.

Oppimispäiväkirja ei tarkoita muistiinpanoja seminaari-istunnosta tai luennoista eikä pöytäkirjaa käydyistä keskusteluista. Toki artikkeleita luettaessa, seminaari-istuntoon osallistuttaessa tai luentoja kuunnellessa on tehtävä muistiinpanoja, jotta voi tunnistaa keskeiset asiat sekä osaa nostaa esiin itseä kiinnostavat kysymykset ja ajatuskulut.

Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen perustuu säännölliseen ajatusten jäsentämiseen ja muokkaamiseen kirjoittamalla. Sen tarkoitus on toimia oman oppimisen tutkimisen, kehittämisen ja reflektoinnin välineenä. Oppimispäiväkirjan avulla voi myös kehittää oppimiskykyään. Sen avulla opiskelija oppii löytämään yhteyksiä eri asioiden välillä, suhteuttamaan tietoja toisiinsa sekä liittämään niitä omaan ajatteluunsa. Erityisen hyödyllisiä oppimispäiväkirjat ovat silloin, kun opiskelijan on jäsennettävä omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan suhteessa teoreettiseen tietoon.

Oppimispäiväkirjaa kirjoitetaan kurssin aikana jokaisen tapaamiskerran jälkeen. Jos työn aloittaa vasta kurssin päättymisen jälkeen, vaarana on sen pitkittyminen ja tekemättä jääminen. Kannattaa muistaa, että jos jättää kirjoittamatta jostain luentokerrasta, se näkyy arvosanassa. Vaikka luennoilla ei olisi läsnäolopakkoa, yleensä pelkät luentodiat eivät riitä kertomaan kaikkea luennolla käsiteltyä. Muistiinpanoihin kannattaa laittaa merkintöjä ja huomioita sellaisiin kohtiin, joita voi esittää ja jatkojalostaa oppimispäiväkirjassa. Niihin kannattaa toisin sanoen panostaa koko kurssin ajan.

Tasapainoinen oppimispäiväkirja sisältää asiatietoja sekä kokemuksia, tunteita ja reaktioita, joita luennoilla herää. Siihen kuuluu myös sovellusta ja analyysia sekä synteesiä ja arviointia. Lisäksi oppimispäiväkirja voi sisältää väärinymmärrysten sekä omien tunteiden ja reaktioiden analysointia.

Oppimispäiväkirja vastaa kysymyksiin: mitä opin, mitä haluaisin kysyä ja mitä ajattelen?

Oppimispäiväkirja voi olla myös ohjattu, jolloin kurssin opettaja antaa jokaisen tapaamiskerran yhteydessä tehtävänannon sekä mahdollisen oheismateriaalin, jota oppimispäiväkirjassa käsitellään.

Oppimispäiväkirjan pituus vaihtelee opintojaksoittain. Esimerkiksi 24 tunnin tai 5 opintopisteen luentosarjasta kirjoitetaan aineopinnoissa noin 12 sivua (27 000 merkkiä) tai syventävissä opinnoissa noin 15 sivua (33 750 merkkiä). Kurssikohtaiset tarkemmat pituudet annetaan kuitenkin aina kunkin kurssin alussa.

Lukupäiväkirjassa pohditaan luetun kirjallisuuden aiheita, kysymyksiä ja näkökulmia. Sitä kirjoittaessa kannattaa huomioida pohjatiedot aiheesta sekä pohtia omaa tulkintaa ja oppimista – mukaan lukien aineiston lukemisen haasteet. Lukupäiväkirjan tulee osoittaa, että opiskelija on lukenut tekstiaineiston (kirjallisuuden) kokonaisuudessaan. Useampaa teosta käsittelevässä lukupäiväkirjassa painotuksen tulee jakautua tasaisesti kaikkien teosten kesken. Hyvässä lukupäiväkirjassa tehdään myös luetusta yhteenvetoja tai tiivistyksiä ja osoitetaan viittein, mitä tekstiä milloinkin käsitellään. Lukupäiväkirja ei kuitenkaan ole referaatti luetuista teoksista.

Lähtökohtana on yhden 5 opintopisteen laajuinen lukupäiväkirjan kirjoittaminen opintojakson tai suorituksen kuvauksessa ilmoitetusta tai erikseen sovitusta kirjallisuudesta. 5 op:n suoritus vastaa 15–20 sivun lukupäiväkirjaa (sovitaan tarkemmin opettajan kanssa). Sekä oppimis- että lukupäiväkirjaan kuuluu kansilehti, johon merkitään päiväkirjan informatiivinen ja osuva otsikko, tekijän nimi ja opiskelijanumero, päiväys, korvattava opintojakso sekä suorituksen laajuus opintopisteinä. Se numeroidaan, mutta kansilehteä ei lasketa mukaan. Lähdeluetteloon tulee tiedot arvioidusta kirjallisuudesta.

Päiväkirjat toimitetaan puhtaaksikirjoitettuna opettajalle tarkastettavaksi sovitulla tavalla, esimerkiksi kurssin Moodle-alueelle tai sähköpostin liitteenä. Päiväkirjat arvostellaan yleensä asteikolla 0–5 ja niistä annetaan usein myös kirjallinen palaute.

Luentopassit

Opintojaksoja on mahdollista suorittaa tai osittain korvata luentopassimerkinnöillä (katso liite 1). Luentopassiin saa suorituksen osallistumalla, kuuntelemalla ja referoimalla seminaareja, vierailijaluentoja tai vaikkapa yleisöluentoja, joita järjestetään säännöllisesti yliopistolla. Niitä järjestävät Turun yliopiston lisäksi myös Åbo Akademi sekä muut yliopistot Suomessa. Yliopiston eri tiedotuskanavia kannattaa seurata ahkerasti tällaisia tilaisuuksia silmällä pitäen. Sovi oppiaineesi opettajan kanssa etukäteen oppimispäiväkirjan suorittamisesta ja aiottujen tilaisuuksien sopivuudesta luentopassin suoritukseksi.

Luentopassia varten pyydetään ensin luennoitsijalta tai tapahtuman järjestäjältä allekirjoitus passiin, jonka jälkeen kirjoitetaan noin kahden (2) sivun mittainen oppimispäiväkirja (katso edellä) tai referaatti (katso myöhemmin tässä oppaassa) suhteuttamalla luennon tai tapahtuman tematiikka kulttuurien tutkimuksen opintoihin. Allekirjoituksen pyytämisen lisäksi opiskelija kirjoittaa passiin luennon tai tapahtuman päivämäärän, paikan, keston sekä aiheen.

Humanistisella tiedekunnalla on käytössään myös oma luento- ja seminaaripassi. Siihen saat merkintöjä kuuntelemalla väitöstilaisuuksia tai vierailuluentoja tai osallistumalla erilaisiin tieteellisiin seminaareihin/kokouksiin/luentoihin. Kun opiskelija on kerännyt tiedekunnan luentopassiin 10 luentomerkintää, joka vastaa noin 20 tuntia, hän saa 2 opintopistettä. Opiskelija voi kerätä opintojensa aikana maksimissaan 4 opintopistettä tiedekunnan luentopassilla. Täytetty luentopassi palautetaan tiedekunnan opintotoimistoon. Tiedekunnan luentopassilla kerätyt opintopisteet on tarkoitettu sisällytettäväksi humanistisen tiedekunnan tutkintojen vapaisiin opintoihin. Samasta seminaarista tai luennosta ei voi saada merkintää sekä tiedekunnan että oppiaineen passiin.

Pienryhmä- ja opintopiirisuoritukset

Yhteisöllisempänä suoritusvaihtona yliopistossa ovat pienryhminä toteutuvat opintopiirit. Ne edellyttävät opiskelijoilta aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta. Kyseeseen voi tulla lukuseminaari, jossa luetaan yhdessä kiinnostavaa tieteellistä kirjallisuutta tai osapuolia kiinnostavan aiheen ympärille koottu teemaseminaari, jossa jäsenet kokoontuvat keskustelemaan ja kirjoittamaan oman kiinnostuksensa ja oppimisensa pohjalta. Opintopiirit ovat aina oppiaineen opetushenkilökunnan valvonnassa ja osallistujat saavat niistä sopimuksen mukaisesti opintopisteitä. Opintopiirejä on mahdollista järjestää myös opintojen eri vaiheissa olevien opiskelijoiden yhteistyönä. Opintopiirit ovat sivistysyliopistoperinteen jatkajia; niissä toimitaan, koska halutaan oppia ymmärtämään todellisuutta tarkastelemalla sitä erilaisista näkökulmista. Opintopiirejä järjestetään myös opettajien toimesta, mutta jos sellaisen haluaa järjestää itse, sitä voi ehdottaa oppiaineelle.

Pienryhmäopiskelu tapahtuu muutaman opiskelijan ryhmässä, jonka jäsenet lukevat yhdessä vaaditut teokset ja kirjoittavat toisilleen keskusteltavaksi esimerkiksi referaatteja tai muita opettajan kanssa sovittuja tekstejä tärkeimmistä aiheista. Opettajan osuus jää pienryhmätyöskentelyssä tehtävien antamiseen ja niiden arvosteluun. Tämäkin opiskelumuoto vaatii opiskelijoilta omatoimisuutta.

Lukupiiri on yksi pienryhmäopiskelun muodoista. Se on hyvä tapa opiskella yhdessä ja suorittaa syventävien tai aineopintojen kurssien kokonaisuuksia. Lukupiiriin osallistuu muutama opiskelija, jotka valitsevat keskuudestaan tarvittaessa vastuullisen ohjaajan (tuutorin). Opintopisteet muodostuvat luettavasta kirjallisuudesta, lukupiirissä pidettävistä alustuksista sekä joka kerrasta kootusta muistiosta. Aiheet ja teemat voidaan valita vapaasti kirjallisuudesta, mutta alustukset on

hyvä tehdä kirjallisessa muodossa ja liittää osaksi kustakin lukupiirin istuntokerrasta pidettävää muistiota. [Muistiosta](#) on käytävä ilmi keskustelut kustakin teoksesta niistä kirjoitettujen alustusten pohjalta ja se, millä panoksella kukin osallistuja on osallistunut istuntoihin. Lukupiiri kokoontuu useamman kerran, riippuen luettavan kirjallisuuden määrästä. Jokaisella kerralla osa osallistujista pitää alustuksen ja yksi pitää pöytäkirjaa. Viimeisellä tapaamiskerralla kokoonnutaan vetämään yhteen se, mitä työskentelystä on opittu. Muistiot ja alustukset toimitaan ao. kurssin opettajalle.

Lyhyemmät tekstityypit

Referaatti

Referaatilla tarkoitetaan luetun tai kuullun tekstin toistamista ja selostamista siten, että tekstin tai puheen olennainen sisältö välittyy tiiviissä muodossa, mutta omin sanoin kerrottuna. Se on toisin sanoen lyhennelmä toisen kirjoittajan tekstistä tai puheesta. Referaatin vaatimuksia ovat tarkkuus, selkeys, kattavuus ja tiiviys. Referoitavaan tekstiin on paneuduttava huolellisesti ennen referaatin kirjoittamista. Siitä on löydettävä keskeinen idea ja sitä tukevat ajatusrakenteet.

Tyypiltään **objektiivinen referaatti** toistaa referoitavan tekstin ilman referoijan omia kannanottoja, jolloin siinä voidaan selostaa esimerkiksi jonkin artikkelin, opettajan luennon tai ryhmäkeskustelun keskeinen sisältö. Referaatti aloitetaan lyhyellä johdantokappaleella, jossa kerrotaan luettavan tekstin kirjoittaja, kirjoitusajankohta sekä sijoitetaan teksti sen luonteesta riippuen sen kirjoitusajan historialliseen ja kulttuuriseen kontekstiin tai tieteelliseen keskusteluun. **Kommentoitu referaatti** on itsessään hyvää harjoitusta tutkimuskirjallisuuden ja oman tulkinnan väliselle keskustelulle sekä lähteisiin viittaamiseen. Se muistuttaa esseetä, mutta referaatti on suppeampi ja käyttää useimmin vain yhtä lähdetä. Kommentoidussa referaatissa referoija ottaa kantaa esitettyihin näkemyksiin tai pohtii niitä. Kommentoitu referaatti on usein toimiva muoto mm. seminaarien tai lukupiirien yhteydessä. Silloin on pidettävä huolta siitä, että referaatin lukija havaitsee, mitkä ajatukset ovat peräisin referoitavasta tekstistä ja mitkä taas ovat referaatin laatijan ajatuksia. Referaatti kuuluu otsikoida ja sen alkuun tulee referoitavan tekstin tiedot. Jos referaatissa on tietty näkökulma, sen tulisi näkyä jo otsikossa. Mikäli käyttää muitakin lähteitä, liitetään alkuun sijoitettujen tekstitietojen sijaan referaatin loppuun lähdeluettelo.

Tiivistelmä

Tiivistelmiä löytyy erityisesti tutkielmista ja opinnäytteistä. Esimerkiksi pro gradu -tutkielmasta ja väitöskirjasta tehdään tiivistelmä, joka löytyy tutkielman etusivulta. Tiivistelmä on hyvin pieneen muotoon tiivistetty teksti, jossa esitetään työn tärkeimmät asiat selkeässä muodossa. Ohjeet opinnäytteiden tiivistelmiin löytyvät tiedekunnan sivuilta.

Kirja-arvio

Kirja-arviossa tarkastellaan yhtä teosta eritellen ja suhteuttamalla se tiettyyn kontekstiin.

Arviointikriteerit vaihtelevat sen mukaan, mikä on pyydetty näkökulma. Tieteellisessä kirja-arviossa yleensä referoidaan kirjan sisällön pääpiirteet niitä kommentoiden sekä arvioidaan teosta tieteenalan näkökulmasta. Arvion kirjoittajan oma mielipide saa näkyä, mutta se pitää perustella mahdollisimman huolellisin argumentein, eikä kirja-arvio voi olla pelkkä mielipidekirjoitus. Tarkemmat ohjeet kirja-arvioon saat kuitenkin tapauskohtaisesti.

Seminaarit ja tutkielmat

Kirjallisia töitä tehdään myös erilaisissa seminaareissa. Oppiaineet järjestävät esimerkiksi **lukuseminaareja**, joissa luetaan ennalta suunnitellun ohjelman mukaan tieteellisiä artikkeleita ja kirjallisuutta. Kulttuurien tutkimuksen opiskelija törmää seminaariin ensimmäisen kerran perusopinnoissa oppiaineiden yhteisen **työseminaarin** muodossa. Työseminaarissa tutustutaan ja harjoitellaan tutkimusprosessin erilaisia vaiheita kirjoittamalla pienoistutkielma, jonka pohjalta tehdään myös suullinen esitys. Työseminaarissa tutustutaan alustavasti kaikkiin niihin osa-alueisiin, jotka tulevat myöhemmin käytäntöön kandidaatti- ja maisteriseminaarissa. Nämä osa-alueet ovat tutkimusprosessin lisäksi etnografia, aineiston tuottaminen ja tutkimusetiikka sekä seminaarityöskentely ja tiedonhaku. Työseminaarissa harjoitellaan myös ryhmätyöskentelyä.

Yleensä opintojen kolmannelle vuodelle sijoittuva **kandidaattiseminaari** huipentuu kandidaatintutkielmaan. Kandidaatintutkielma on opintojen ensimmäinen opinnäytetyö, jonka suoritettua opiskelijalla on mahdollisuus valmistua humanististen tieteiden kandidaatiksi. Tutkielma kirjoitetaan valmiiksi heti seminaarin jälkeen. Seminaarin aikana kukin opiskelija esittelee tutkimussuunnitelmansa ja sitten tutkielmansa, toimii kerran opponenttina ja kirjoittaa yhdestä tutkielman käsittelystä muistion. Muistioon kirjataan käsiteltävän työn ja sen esittäjän

(respondentin) nimi, opponentti, muistion laatija ja läsnäolijat. Varsinaisena sisältönä on lyhyt luonnehdinta respondentin puheenvuorosta, lista opponentin esittämistä huomioista sekä yhteenveto keskustelusta ja opettajien kommentteista.

Syventävien opintojen **maisteriseminaari** puolestaan keskittyy pro gradu -tutkielman tekemiseen. Maisteriseminaariin liittyy erilaisia harjoitustehtäviä, seminaaritöitä (mm. tutkimussuunnitelma sekä käsiteltävä graduluku) ja oheiskursseja, kuten tutkinto-ohjelman yhteinen johdantoseminaari. Seminaarin jälkeen opiskelija jatkaa työnsä kirjoittamista ohjaajan tuella ja pro gradu -tutkielma on suositeltua kirjoittaa valmiiksi mahdollisimman pian seminaarin päätyttyä.

Kandidaatintutkielman suositeltu pituus on n. 20–30 tekstisivua ja pro gradu -tutkielman 56–75 sivua. Tämän sivunumeroinnin alle kuuluvat leipäteksti ja lähteet. Kansilehti, tiivistelmä, sisällysluettelo ja liitteet eivät sisälly tähän sivumäärään. Pro gradu -tutkielma tehdään tiedekunnan Intrasivuilta löytyvään mallipohjaan. Tiedekunnan intrasivuilta löydät tarkemmat tekniset ohjeet kumpaankin opinnäytetyöhön, tiivistelmän tekoon sekä kypsyysohjeeseen ja plagioinnintunnistusjärjestelmään:

<https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/hum/opiskelu/perustutkinnot/tutkielmat/Sivut/kandidaatintutkielma.aspx>

<https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/hum/opiskelu/perustutkinnot/tutkielmat/Sivut/pro-gradu.aspx>

Tutkielmaa kirjoittaessaan opiskelijalla on tilaisuus harjoitella sekä suullista että kirjallista tieteellistä argumentointia sekä paneutua itse valitsemaansa tutkimusaiheeseen. Tutkielma voi olla empiirinen tai teoreettinen. **Empiirinen tutkielma** tarkastelee valittua ilmiötä, ideaa tai käsitettä sitä koskevan arkisto-, haastattelu- tai muun valitun aineiston pohjalta. **Teoreettinen tutkielma** ottaa lähtökohdaksi ilmiön, idean tai käsitteen ja tarkastelee sitä aihepiiriä koskevan tutkimuskirjallisuuden valossa. Käsittely ei tällöin voi olla referoiva eikä esseistinen, vaan asiasta on kyettävä sanomaan sellaista uutta ja omaperäistä, joka on sekä päättelylogiikan että tutkimuskirjallisuuden käytön kannalta hyvin perusteltu. Tutkielma on yhtä aikaa empiirinen ja teoreettinen, kun sen keskeisenä tavoitteena on aineiston analysoinnin lisäksi teorianmuodotukseen ja teoreettiseen keskusteluun osallistuminen.

Kaikissa tutkielmatyypeissä tärkeintä on selkeä kysymyksenasettelu ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin sisältyvien tekniikoiden hallinnan opettelu, jotta ei vain referoi tai toista aineistoa tai lähteitä. Kandidaatintutkielmassa ei tieteen- tai oppihistoriallisen kontekstuaalisoinnin vaatimus ole yhtä korkealla kuin pro gradu -tutkielmassa.

Tutkimussuunnitelma

Tutkielmaa varten laaditaan tutkimussuunnitelma, jossa hahmotellaan alustava kokonaiskuva tulevasta tutkielmasta ja sen osista. Samalla suunnitellaan alustavaa aikataulua, jossa arvioidaan tutkimuksen jokaista osaa koskevaa realistista työmäärää. Siinä esitetään aiheen rajaus, ongelmanasettelu, teoriatausta sekä mahdollinen aineisto ja sen tuottaminen. Tutkimussuunnitelma ohjaa tekijää etenemään suunnitelmallisesti ja saa vastaanottajan vakuuttuneeksi siitä, että aihetta kannattaa tutkia juuri ehdotetulla tavalla. Tutkimussuunnitelma elää ja muokkautuu tarvittaessa tutkimuksen edetessä.

Tutkimussuunnitelman pituus riippuu työn laajuudesta. **Kandidaatintutkielmaa** varten tehtävän tutkimussuunnitelman laajuus on kulttuurien tutkimuksessa yleensä n. 5–7 sivua.

Tutkimussuunnitelman voi jäsentää esimerkiksi näin:

1.	Tutkielman aiheen esittely (kohde/tausta/lähtökohdat) sekä tavoitteen eli tutkimusongelman määrittäminen (pääkysymyksen ja osakysymysten määrittely)
2.	Katsaus aiheeseen liittyvään tutkimuskirjallisuuteen (kirjallisuuskatsaus)
3.	Suunnitelma aineistosta ja sen muodostamisesta
4.	Tutkimuksen teoreettiset ja metodologiset lähtökohdat
5.	Tutkimuksen tekemiseen liittyvät eettiset ongelmat ja niiden ratkaisu- ja sovellusmahdollisuudet
6.	Tutkimuksen oletetut tulokset ja hyödyt eli miksi aihetta on tärkeä tutkia
7.	Alustava lähdeluettelo (sisältää sekä tutkimussuunnitelmassa käyttämäsi aineiston että ne lähteet, joita mahdollisesti käytät tutkielmassasi)

Pro gradu -tutkielman tutkimussuunnitelman pituus on 5 sivua ilman lähdeluetteloja ja liitteitä. Se on näin ollen hieman perusteellisempi ja yksityiskohtaisempi kuin kandidaatintutkielman suunnitelma. Pro gradu -tutkielman tutkimussuunnitelmaan sisältyy luonnos tulevan työn **dispositiosta**. Dispositio on alustava suunnitelma työn sisällysluettelosta. Se tarkoittaa työn rakenteen ja eri osien hahmottamista ja osoittamista otsikoiden ja niiden hierarkkisten suhteiden avulla.

Tutkielman jäsenys ja rakenne

Tutkielma on tieteellisesti argumentoitu esitys, jossa etsitään vastauksia lähtökohtana olevaan tutkimusongelmaan ja samalla paikannetaan oma työ tutkimuksen kenttään. Tutkielma koostuu rakenteellisesti kolmesta keskeisestä osasta: johdannosta, käsittelyluvusta ja loppupäätelmästä. Käsittelyluvut muodostavat tutkielman laajimman osion. Näiden osien lisäksi tutkielmaan laaditaan kansilehti, sisällysluettelo ja lähdeluettelo sekä tarvittaessa liitteet.

Kandidaatintutkielmaan ja pro gradu -tutkielmaan pätevät yleisesti melko samanlaiset rakenneohjeet. Näin ollen alla olevaa mallia voi soveltaa kumpaankin:

Kansilehti

Sisällysluettelo

Johdanto-osa

Aiheen esittely sekä tavoitteiden ja työn keskeisten käsitteiden määrittäminen sekä tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimuksen tavoitteet eli tutkimuskysymykset

Tutkimuksen paikantaminen etnologian, folkloristiikan tai uskontotieteen kenttään sekä aikaisempi tutkimus

Aineisto ja menetelmät (aineiston tuottamisen ja analysoinnin menetelmät)

Teoreettinen viitekehys, keskeiset käsitteet

Käytetyt menetelmät ja niiden arviointi

Eettiset kysymykset, tutkijan positiointi

Käsittelyluvut eli analyysiluvut

Tutkimusaineiston muodostamisen kuvaus ja aineiston lähdekriittinen arviointi

Aineiston analyysi valittuja menetelmiä käyttäen sekä johtopäätösten esittely

Loppuosa

Yhteenveto tutkimustyöstä ja sen tuloksista sekä niiden arvioiminen

Uudet näkökulmat, mahdollinen pohdinta jatkotutkimuksesta

Lähdeluettelo

Liitteet

Tutkielman dispositio eli jäsenys ilmenee **sisällysluettelosta** (ks. tämän oppaan sisällysluettelo). Sisällys tehdään käyttämällä pää- ja alalukujen otsikkoja. Sisällysluettelossa ilmoitetut otsikot toistetaan tekstiosuudessa otsikoiden yhteydessä. Muutenkin kannattaa tarkistaa, että sisällysluettelo

vastaa tekstiä ja päinvastoin. Alalukuja on kuitenkin oltava aina enemmän kuin yksi saman pääluvun alla. Otsikoinnissa ei ole syytä myöskään käyttää enempää kuin kolmea eri tasoa. Numeroinnin sijaan alalukujen hierarkia tulisi pyrkiä erottamaan kirjasintyylien, tummennuksen ja kursivoinnin avulla, kuten tässä oppaassa.

Otsikoinnin täsmällisyyteen on syytä kiinnittää huomiota, sillä lukija saa ensimmäisen käsityksen tutkielman kokonaisuudesta sisällysluettelon perusteella. Otsikkona esimerkiksi ”käsitteenmäärittely” ei kerro mitään itse asiasta. Otsikointi on hyvä miettiä tarkasteltavan asian pohjalta. Lukujen otsikot voivat olla tyyliä ”Johdanto” ja ”Yhteenveto”, mutta niihin kannattaa sisällyttää myös tätä enemmän informaatiota, ytimekkyyttä kuitenkin unohtamatta. Kappalejako osoitetaan joko tyhjällä rivivälillä tai sisentämällä kappaleen ensimmäistä riviä.

Johdannossa luodaan kokonaiskuva tutkimuskohteesta ja tutkimuksen tavoitteista. Johdannossa esitellään tutkimuskohde, tutkimusongelma ja -kysymykset sekä keskeisimmät teoreettiset käsitteet ja työkalut. Oma tutkimus suhteutetaan aikaisempaan samasta aihepiiristä tehtyyn tutkimukseen. Tutkimus on myös hyvä asemoida suhteessa etnologiseen, folkloristiseen tai uskontotieteelliseen tutkimukseen. Käytetty lähdeaineisto on myös hyvä esitellä, ja lähteiden käyttökelpoisuutta tulee arvioida kriittisesti. Johdanto-osa kannattaa kirjoittaa alustavasti tutkimusprosessin alussa mutta se on tärkeää viimeistellä tutkimuksen loppupuolella, sillä usein aluksi laadittuja kysymyksiä on tarkennettava. Lisäksi kannattaa tutkielmaa kirjoittaessa huomioida, että johdannossa ei voi luvata sellaista, mitä ei tutkimuksen kuluessa toteuteta. Huomaa myös, että **johdantoluku on eri asia kuin johdanto-osa**. Johdantoluku aloittaa johdanto-osan ja sen tarkoituksena on tuoda aihe kiinnostavalla tavalla esille.

Käsittelyluvuissa vastataan johdonmukaisesti edeten tutkimuskysymyksiin. Analyysiosa kannattaa rakentaa niin, että keskustelua käyvät aiemmasta tutkimuksesta ja muusta lähdemateriaalista saatu tieto, oma argumentointi sekä itse tutkittava kohde. Pelkkä lähteiden referoiminen ei siis riitä, vaan tutkimuksen tekijän on osattava esittää omia näkemyksiä, päätelmiä ja tulkintoja aiheesta. On kuitenkin muistettava, että opinnäytetöissä opiskelijan ei edellytetä tekevän koko tieteenalaa mullistavaa tutkimusta. Analyysissa tulee kiinnittää huomiota argumentaatioon eli omien väitteiden perusteluun esimerkiksi lähdekirjallisuuden tai primaarimateriaalin pohjalta. Usein tämä jakso on tutkimuksen pisin, ja se on syytä jakaa sopiviin alalukuihin. Aihetta tulee käsitellä johdonmukaisesti ja kaikki siihen liittyvät näkökohdat tulee tuoda esille. Maton alle ei pidä lakaista ristiriitaisiakaan tutkimustuloksia, vaan tutkijan kuuluu esitellä myös ne tutkimusongelmat, joihin ei löytynyt ratkaisua.

Analyysi- tai käsittelyosaa varten on myös olemassa erilaisia jäsennostapoja (**Hirsjärvi ja muut 2009**):

1. Aikajärjestys eli kronologinen järjestys
Teksti etenee aikajärjestyksessä esimerkiksi ennen–nyt–tulevaisuudessa. Jäsennostratkaisuna yksinkertaisin ja sovitettavissa yhteen muiden jäsennostratkaisujen kanssa.
1. Paikallisuuden mukainen jäsennost
Esimerkiksi meillä–muualla, lähellä–kaukana tai etualalla–taka-alalla. Yhdistettävissä muihin jäsennostratkaisuihin.
2. Luettelojäsennost
Esimerkiksi tärkeästä vähemmän tärkeään, yleisestä erityiseen. Yhdistettävissä muihin jäsennostratkaisuihin.
3. Temaattinen järjestys
Teksti ja sen luvut tai kappaleet rakentuvat eri näkökulmien tai teemojen varaan. Voidaan yhdistää muihin jäsennostratkaisuihin.
4. Tutusta vieraaseen tai yksinkertaisesta monimutkaiseen
Teksti rakentuu niin, että tutusta asiasta siirrytään vieraaseen tai monimutkaiseen asiaan. Jäsennostuksen tarkoituksena on, että lukija pysyy kirjoittajan ajattelussa mukana kiinnittymällä ensin tuttuun asiaan ja siirtymällä siitä monimutkaisempaan asiaan.
5. Vertaileva jäsennost
Vertailuun tai vastakkainasetteluun perustuvassa jäsennostuksessa ilmiöiden tai asioiden yhtäläisyyksiä ja eroja käsitellään systemaattisesti kohta kohdalta. Voidaan soveltaa esimerkiksi esiteltäessä kahden vertailevan tutkijan näkemyksiä.
6. Syy–seuraus- tai ilmiö–seuraus-jäsennost
Jäsennost on kätevä silloin, kun käsitellään tiettyä tapahtumaa ja sen seurauksia tai tilannetta ja siihen johtaneita syitä.
7. Kysymys–vastaus-jäsennost tai ongelmanratkaisujäsennost
Jäsennostuksen käyttäminen edellyttää ongelman tunnistamista ja rajaamista, ongelman monipuolista ymmärtämistä ja ratkaisuvaihtoehtojen punnitsemista.

Loppuosassa esitellään tutkimuksen johtopäätöksiä ja tuloksia yleisellä tasolla. Loppuosassa punnitaan myös saatujen vastausten merkittävyyttä ja mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita. Loppuosaan voi siis listata työtä tehtäessä heränneitä ideoita ja ajatuksia, jotka piti rajata tutkimuksen ulkopuolelle. Tätä voi toki tehdä myös johdannon yhteydessä. Loppuosassa ei enää esitetä uusia materiaaleja, lähteitä tai asiakokonaisuuksia. Analyysiosassa loppupäätelmiä täytyy pohjustaa niin, että loppuosassa lukijalle ei tule enää uusia yllätyksiä. Johdanto-osa ja loppuosa muodostavat parin: johdannossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin on vastattava tutkielman lopussa.

Johdanto ja loppu kannattaa rakentaa niin, että lukijan on mahdollista ymmärtää tutkielman ydin perehtymällä vain johdantoon ja loppulukuun.

Tutkielmassa käytetyt **lähteet** kirjataan työn loppuun lähdeluetteloksi. Luetteloon kirjataan vain ne lähteet, joihin tutkielmassa viitataan. Usein tutkimuksen tekijä tutustuu moniin lähteisiin, mutta jos näihin ei itse tutkimuksessa viitata, ei niitä ole myöskään syytä merkitä lähdeluetteloon.

Lähdeluettelossa tulee esittää käytetty tutkimusaineisto sekä kirjallisuus omiksi ryhmikseen järjestettyinä esimerkiksi arkistoittain ja niiden antamien ohjeiden mukaan. Lähteistä ja viittaamisesta löydät lisää oppaan loppupuolelta.

Jos tutkimuksessa on käytetty kyselykaavakkeita, taulukkoja, kaavioita tai paljon lyhenteitä tms., joita ei voida sijoittaa varsinaisen tekstin yhteyteen, sijoitetaan ne **liitteiksi** tutkimuksen loppuun. Liitesivujen yläkulmaan merkitään tunnistimeksi teksti, esim. Liite 1 tai Taulukko 1. Liitteisiin ei merkitä sivunumeroita.

Tutkielmassa tulee tieteenalan sisällön ja tutkimusmenetelmien lisäksi osoittaa **kielen ja kirjoittamisen hallintaa**. Tutkielmaa kirjoitettaessa on hyvä pyrkiä selkeään, yksinkertaiseen ja tiiviiseen ilmaisuun. Tieteellinen teksti on neutraalin asiallista, mutta sen ei kuitenkaan tarvitse olla kuivaa tai kaavamaisista. Monimutkaiset virkerakenteet eivät tuo syvyyttä tekstiin, mutta toisaalta myöskään liian lyhyet ja töksähtelevät lauseet eivät paranna tekstin luettavuutta. Vältä myös vierasperäisiä sanoja, jos niille on olemassa hyvä suomenkielinen vastine. Usein englanninkielisiä lähteitä käytettäessä omaan tekstiin voi tarttua anglismeja eli sellaisia ilmaisuja, jotka eivät kuulu suomen kieleen. Lisäksi kannattaa tarkistaa suomen kielen vakiintuneet muodot vierasperäisistä nimistä. Esimerkiksi kun suomeksi kirjoitetaan kreikkalaisista filosofiista, käytetään muotoja Aristoteles ja Platon, siitä huolimatta, että englanninkielisissä lähteissä nimet ovat muodossa Aristotle ja Plato.

Tieteelliseen kirjoittamiseen sekä gradun tekoon on olemassa paljon erilaista opaskirjallisuutta, esimerkiksi Kimmo Svinhufvudin *Gradutakuu* (2015). Gradun tekemisen tueksi on olemassa myös erilaisia nettisivuja, kuten Gradutakuu.fi sekä lukuisia gradunkirjoittamisblogeja, joissa gradua kirjoittavat päivittävät edistymisestään ja haasteistaan.

Tutkielman valmistuessa

Kandidaatintutkielman lopullisesti valmistuttua on ilmoitettava **kypsyysnäytteeseen**, jossa vielä testataan, että opiskelija on varmasti perehtynyt aiheeseensa. Kandidaatintutkielma ja pro gradu -tutkielma tarkistetaan plagiointitunnistusjärjestelmä **Turnitinissa**. Turnitin antaman tuloksen perusteella voidaan arvioida, onko tutkielman tekijää syytä epäillä plagiointista.

Lopulliseen työhön merkitään erillinen lauseke suoritetusta plagiointitunnistuksesta. Turun yliopistossa on käytössä sähköinen graduprosessi, johon kannattaa tutustua hyvissä ajoin täällä:

<https://utuguides.fi/opinnayte/utugradu>

Gradun loppuunsaattamisprosessi kestää **esitarkastuksineen** noin kaksi kuukautta. Kun gradu on mielestäsi valmis jätettäväksi, lähetä se ohjaajalle esitarkastettavaksi, niin saat häneltä tarkemmat ohjeet. Palautteen jälkeen voit vielä tehdä viimeisiä korjauksia työhön. Kun pro gradu -tutkielman käsikirjoitus on lopullisesti valmis, ilmoita professorille sähköpostilla, että haluat palauttaa gradusi. Hän avaa sinulle oman gradunpalautusalan, jonka jälkeen saat sähköpostilla toimintaohjeet siitä, miten sähköinen graduntarkastusprosessi etenee. Prosessiin kuuluu **plagiointitarkastus** Turnitin-järjestelmässä sekä arviointi. Tieto arvosanasta tulee opiskelijalle, jolla on viikko aikaa hyväksyä tai perustelujen kera hylätä ehdotettu arvosana. Lopullisen päätöksen arvosanasta antaa laitoksen johtaja.

Lue tästä sähköisestä graduprosessista opiskelijan kannalta: <https://utuguides.fi/opinnayte/opiskelija>

<https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/hum/opiskelu/perustutkinnot/tutkielmat/Sivut/pro-gradu.aspx>

Tutustu pro gradun arviointiin etukäteen tästä linkistä:

<https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/tse/henkilostolle/opettajalle/Documents/UTUGradu%20-%20Arviointikategoriat%20ja%20arvosanakuvaukset.pdf#search=tutkielmien%20arviointi%20ja%20arvosanakuvaukset>

Sekä kandidaatintutkielman että pro gradu -tutkielmaa tehdessä pitää myös muistaa, **että itse tuotettu tutkimusaineisto on tallennettu asianmukaisesti**. Aineisto arkistoidaan yleensä Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen arkistoon (jatkossa HKTL-arkisto).

Tutustu tähän liittyen Turun yliopiston kirjaston laatimaan opiskelijan aineistohallintaoppaaseen:

<https://utuguides.fi/opiskelijan-aineistohallinta>

Pro gradu -tutkielmat arkistoidaan Turun yliopiston kirjaston UTUPub-julkaisuarkistoon. Voit valita, julkaistaanko työsi kokotekstinä vai rajatummin, jolloin siihen voi tutustua kirjaston työasemilla.

Viittaaminen

Viittaaminen ja lainaaminen

Lähdeviitteiden merkitsemisen tavat vaihtelevat tieteenalan ja julkaisutyypin mukaan. Yhden viittauskäytännön perusteellinen hallinta auttaa kuitenkin ymmärtämään ja omaksumaan myös muita viittauskäytäntöjä. Lähteiden käyttöön, viittaamiseen ja kirjallisuusluettelon kokoamiseen kannattaa suhtautua vakavasti. Kun käytetään jonkun muun kehittämiä ajatuksia, on viittauksen kohde aina mainittava. Hyvästä tieteellisestä käytännöstä lisää myöhemmin tässä oppaassa.

Tutkielman selkäranka on argumentaatio eli esitetyt ajatukset ja niiden väliset yhteydet. Tutkielman argumentatiivisesta rakenteesta vastaa kirjoittaja. Lähdeviitteiden tarkoitus on ankkuroida kirjoittajan ajattelu joiltakin osin siihen, mitä muut tutkijat ovat asiasta sanoneet. Jokaista lausetta tai kappaletta ei kuitenkaan ole tarkoitus perustaa muuhun lähteeseen, vaan omallekin ajattelulle on annettava tilaa. Mikäli tieto on yleisesti tiedossa olevaa, esimerkiksi hakuteoksista tai tietosanakirjoista löytyvää yleissivistykseen kuuluvaa perustietoa, ei viittausta tarvita. Jos olet epävarma siitä, pitääkö lähde ilmoittaa, on aina parempi viitata lähteeseen kuin olla viittaamatta. Tutkielmissa on myös aina käytettävä alkuperäislähteitä, jos se on mahdollista. Jos kuitenkin on tyydyttävä ns. sekundaarilähteisiin, on alkuperäinen ajatuksen esittäjä aina mainittava.

Suorat, sanasta sanaan tehdyt lainaukset, myös vieraasta kielestä käännetyt, laitetaan lainausmerkkien (”...”) sisään. Pitkät suorat lainaukset (yli 40 sanaa) erotetaan tekstistä omaksi kappaleekseen, joka sisennetään ja kirjoitetaan rivivälillä 1, jolloin lainausmerkkejä ei käytetä. Lainauksia ei kursivoida.

Kulttuurien tutkimuksen oppiaineissa suositaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ohjeistuksia ja käytetään tekstin sisäistä viittaustapaa, jossa sulkeisiin merkitään lähteenä käytetyn teoksen kirjoittaja (sukunimi alkaa isolla kirjaimella), ilmestymisvuosi (jonka perään pilkku) ja sivunumero(t) (jotka erotetaan toisistaan pilkulla tai yhdysviivalla). Kun viitataan yhteen virkkeeseen, sulkeet sijoitetaan ennen pistettä (Meikäläinen 2020, 1). Kun viitteen edellä on kaksi tai useampi virkettä tai viite kohdistuu koko edeltävään kappaleeseen, sulkeet jäävät loppupisteen ulkopuolelle. (Meikäläinen 2020, 2.)

Tekstin sisäisen viittauksen ohjeet:

Jos viitteessä on yksi kirjoittaja: (Meikäläinen 2002, 233.)

Jos viitteessä on kaksi tai kolme kirjoittajaa: (Meikäläinen & Virtanen 2020, 23–25.)

Jos kirjoittajia on neljä tai useampia: (Meikäläinen ja muut 2017, 23–25.)

Kaksi tai useampi lähettä erotetaan toisistaan puolipisteellä: (Meikäläinen 2012, 5; Teikäläinen 2012, 25.)

Kaksi tai useampi saman kirjoittajan samana vuonna julkaistua teosta tai artikkelia erotetaan toisistaan pienaakkosin a, b, c jne.: (Meikäläinen 2012a, 5; 2012b, 11–24.)

Sivunumeroiden välillä käytettävä viiva ”–” ei ole tavuviiva vaan pidempi n-viiva (engl. ”dash”), jota käytetään väliviivana ja pitkänä yhdysviivana. Sillä yleensä muodostetaan rajakohtailmaisuja, joilla jokin asia kuvataan ääripäiden avulla, esim. ikävuodet 10–12, vuosina 1880–1910, 5–10 kilometriä.

Kun viitataan saman sivun peräkkäisissä viitteissä samaan lähteeseen, etkä halua toistaa kirjoittajan tai kirjoittajien nimeä, voit käyttää lyhennettä Mt. (mainittu teos) tai Mts. (mainittu teos, mainitut sivut) tai latinankielistä lyhennettä Ibid. Viitteissä käytetään myös lyhenteitä ks. tai vrt., joiden merkitys eroaa toisistaan:

1. **Ks.** viittauksessa tarkoittaa sitä, että joku toinen tutkija on päätenyt sinun kanssasi samoihin päätelmiin erilaisella aineistolla. Se tarkoittaa, että viitatussa lähteessä käsitellään samaa asiaa kuin mistä kirjoitat.
2. **Vrt.** taas osoittaa lähteen, jossa on käsitelty samaa asiaa kuin mistä kirjoitat, mutta on päädytty toisenlaisiin tuloksiin, jotka saattavat olla ristiriidassa sinun tai käyttämäsi lähteen tulosten kanssa.

Kun käyttämäsi lähde viittaa johonkin aikaisempaan tutkimukseen, puhutaan **epäsuorasta viittaamisesta** eli sekundäärilähteen käyttämisestä. Tällöin hakasulkeisiin merkitään lähde, johon viittaamasi kirjoittaja viittaa, mutta johon sinä itse et ole tutustunut, esim:

Heikkisen [2000] esittämän näkemyksen mukaan -- -- (Korhonen 2004, 122).

Tällöin lähdeluetteloön tulee Korhonen 2004 eikä Heikkinen 2000! Heikkisen tiedot annetaan alaviitteessä.

Alaviitteet

Jos jostain syystä et halua käyttää tekstin sisäisiä viitteitä, voit hyödyntää tekstinkäsittelyjärjestelmän alaviite-toimintoa. Samoin kuin tekstin sisäiseen viitteeseen, myös alaviitteeseen merkitään kirjoittajan nimi, vuosiluku ja sivunumerot. Alaviitteeseen voit myös lisätä viittauksia arkistolähteisiin (tästä ks. myös seuraava alaluku). Alaviite päättyy aina pisteeseen. Alaviitettä osoittavan indeksinumeron paikka tekstissä on aina lauseen lopettavan pisteen jälkeen. Jos alaviitettä osoittava numero on lauseen sisällä, se viittaa vain sitä välittömästi edeltävään sanaan, henkilönnimeen tai käsitteeseen.

Alaviitteeksi voidaan sijoittaa myös *nootteja* eli *pikkuekskursioita*, tutkimuksen aikana tehtyjä havaintoja ja päätelmiä tai lisätietoa, jotka eivät suoranaisesti kuulu käsiteltävään aiheeseen tai leipätekstiin. Nooteissa voidaan antaa sellaista taustatietoa, joka itse tekstissä katkaisisi ajatuksen kulun. Viitteissä voidaan myös keskustella muiden tutkijoiden kanssa eli ottaa kantaa muiden samaa asiaa tutkineiden väitteisiin joko puolesta tai vastaan. Esimerkkejä:

1. Tärkeä rooli ortodoksikristillisyyden juurtumisessa Karjalaan oli pyhillä ihmisillä (pyhimyksillä) yliluonnollisina toimijoina, joihin vetoamalla yksilö saattoi saada osakseen samanlaista hyötyä kuin esi-isiä ja haltioita kunnioittamalla.¹
2. Ennen tehdasvalmisteisten, kaupoissa myytävien ostopuikkojen yleistymistä neulepuikot tehtiin usein käsityönä kotona² tai vaihtoehtoisesti teetettiin kyläsepällä.³
3. Kohteena on kielellistetty ja performatiivisesti tehokas vernakulaari eli kansanomaisen mielikuvitus⁴, jota voimme lähestyä kalevalamittaisten myyttisten mielikuvien ja kertomusten kautta.
4. ”Salaliitto” keskeisenä käsitteenä on ”teorian” lailla hankalahko.⁵ Termi välittää kuitenkin sen tällä erää oleellisimman merkityksen...

¹ Maallikoiden teologisen ajattelun käsittelystä ja laajemmin opillisten kysymysten asemasta eletyn uskonnon tutkimuksessa on esitetty kriittisiä huomioita (ks. Vuola tulossa). [Esimerkki Helena Kuparin artikkelissa teoksessa *Uskontotieteen ilmiöitä ja näkökulmia* 2020, 177–178.]

² Esim. MV:K24/132, mies s. 1900, Iisalmen mlk.

³ Esim. MV:K24/505, nainen s. 1911, Hämeenkyrö. [Esimerkki Anna Rauhalan väitöskirjasta *Neulonnan taito* 2019, 61. Viittauksen kohteena Museoviraston kyselyaineisto.]

⁴ Käytän sanaa vernakulaari kansanomaisen sijasta välttääkseni käsitteisiin kansan- ja rahvaanomaisen liitetyt konnotaatiot (ks. esim. Primiano 1995; Siikala 2012, 76–77). [Esimerkki Lotte Tarkan artikkelista teoksessa *Kuvittelu ja uskonto* 2020, 113.]

⁵ Pohjimmiltaan toivoisin, että myös termin ”salaliitto” käyttö tässä yhteydessä lakkaisi ja että yhdyssana vakiintuisi taas merkitsemään vain yksittäisiä poliittisia juonia (kuten Julius Caesarin salamurha) vailla implisiittisiä yhteyksiä

Arkistoaineistoon viittaaminen

Arkistoaineistoihin viitataan kunkin arkiston antamien ohjeiden mukaan. Aineistoja hankkiessasi selvitä käyttämäsi arkiston suosittelu viittaustapa. Yleensä viitattaessa aineistoon mainitaan ensin arkiston nimi lyhenteenä ja sen jälkeen ääninauhan, käsikirjoituksen, kuvan tms. numero tai muu koodi. Tärkeää on, että viitteestä käy ilmi, *missä aineistoa säilytetään ja mistä aineistoyksiköstä on kyse*. Esimerkiksi edellisen alaluvun toisessa esimerkissä käy ilmi, että viitataan Museoviraston kyselyaineiston (K24) tiettyihin aineistoyksiköihin (132 ja 505), joiden informanteista mainitaan sukupuoli, syntymäaika ja asuinpaikka. Kenttäkurssien yhteydessä opetetaan aineiston tuottamiseen, arkistokelpoiseksi saattamiseen ja arkistointiin liittyvistä yksityiskohdista.

Käyttäessäsi HKTL-arkistoon arkistoituja tai arkistoitavia aineistoja folkloristiikan ja uskontotieteen TKU-kokoelmasta tai etnologian (ent. kansatiede) TYKL-kokoelmasta, viittaa niihin käyttäen arkistotunnuksia.

Verkko- eli internetaineistoihin viittaaminen

Viitattaessa verkkolähteisiin on hyvä mainita samat tiedot kuin kirjallisuuslähteidenkin kohdalla: tekijä sekä julkaisu- tai päivitysvuosi. Jos kyseessä on sivusto, josta ei näe julkaisu- tai päivitysvuotta, riittää, kun viittaa sivuston tekijään, jonka mukaan lähde löytyy lähdeluettelosta. Esim: MAP-kirkon kotisivut; Kansallisarkiston sivusto; teetai-blogi 2020.

Tekijänoikeudet koskevat myös verkkoaineistoja. Tekstejä voi lainata normaalin sitaattikäytännön puitteissa, kunhan lähde mainitaan. Kuvia, valokuvia tai grafiikkaa ei voi kopioida tai muokata ilman tekijän lupaa, ellei se ole vapaasti käytössä (Public Domain, CC-lisenssi) ja silloinkin on merkittävä kuvan tai grafiikan tekijä ja sijainti.

Ks. tarkemmin lisensseistä: <https://avointiede.fi/sites/default/files/2020-03/lisenssiyhje.pdf>

Nettiaineistot ovat tutkimuksen kohteena tai esimerkkeinä olevia sivustoja tai yksittäisiä julkaisuja ja niiden kokonaisuuksia kuten blogipostauksia, keskustelufoorumien ketjuja, sosiaalisessa mediassa julkaistuja teoksia (kuten YouTube- tai TikTok-videoita) tai aineiston roolissa olevia nettilehtien artikkeleita kommentteineen.

laajempaan uskomusjärjestelmään. [Esimerkki Toni Saarisen artikkelista teoksessa *Tuolla puolen, siellä jossakin*. Kalevalaseuran vuosikirja 99, 83.]

Nettisivustoon tai sosiaalisen median kanavaan viitattaessa tekstiviitteeseen tulee sivuston tai sen julkaisijan nimi sekä vuosi, jos se on tiedossa. Esimerkiksi (Tumblr. Bestbredlik). Yksittäisten julkaisujen kohdalla mainitaan kanava, tekijä ja julkaisuvuosi, esimerkiksi (YouTube. sulacomarine 2012). Lähdeviitteeseen laitetaan lisäksi tarkempi julkaisuajankohta, mikäli se on tiedossa, julkaisun koko nimi, linkki sekä viittauksen päivämäärä. Edellä olevien viitteiden tapauksessa seuraavasti: Tumblr. Bestbredlik. A Collection of Bredlik poems. <https://bestbredlik.tumblr.com/>. Viitattu 27.8.2021.

YouTube. sulacomarine 23.9.2012. Hitler Says “Fegelein” For 10 Hours. <https://www.youtube.com/watch?v=eAUxataLNew>. Viitattu 5.7.2021.

Keskustelufoorumeihin viitataan ketjun nimellä (Suomi24. Enkelikokemukset). Yksittäisiä nimimerkkejä ei mainita, ellei siihen ole erityistä syytä. Lähdeluetteloon:

Suomi24. Enkelikokemukset 2007. <https://keskustelu.suomi24.fi/t/3944692/enkelikokemukset>. Viitattu 5.4.2023.

Lähteet ja lähdeluettelo

Lähdekritiikki

Lähteiden merkitsemisen, viittaamisen ja aineistojen käsittelyn lisäksi on tärkeää punnita käyttämiäsi lähteitä. Asioista löytyy loputtomasti tietoa ja tekstejä, etenkin internetistä etsimällä. Kaikki lähteet eivät kuitenkaan ole sellaisia, joita olisi viisasta käyttää. Tutkielmaa tehdessäsi löydät esimerkiksi yliopiston kirjastolta hyviä ohjeita lähteiden ja viitteiden merkitsemisen lisäksi lähteiden arviointiin. Ennen kuin käytät teosta, tutkimusta tai artikkelia lähteenäsi, kannattaa selvittää siitä seuraavia asioita:

1. onko lähde aito, alkuperäinen ja riippumaton (primaari vs. sekundaarilähde)
2. tekijän/tuottajan tunnettuus, luotettavuus, tieteellisyys ja tiedon intressi
3. kausijulkaisun tieteellisyys (esim. onko vertaisarvioitu)
4. viitteiden tarkistettavuus, oikeellisuus ja merkintätapa
5. lähteen ajankohtaisuus ja ikä

Lähde: <https://utuguides.fi/c.php?g=93724&p=604864#s-lg-box-1792685>

Lähdekritiikki on tärkeintä etenkin verkkoaineistojen kohdalla. Käytettäviä aineistoja voidaan arvioida esimerkiksi seuraavilla kriteereillä: kirjoittajan status, taustalla oleva tukioorganisaatio, arviointiprosessi ennen julkaisemista, arvostettujen lähteiden oikea käyttö, julkaisupäivämäärä tai viimeisen päivityksen päiväys. Jos lähteen luotettavuudesta on epäilyjä, on parasta olla käyttämättä sitä.

Lähdeluettelo

Tutkielman tai opinnäytteen loppuun kootaan lähdeluettelo, johon kirjataan kaikki ne lähteet, joihin tekstissä on viitattu, ja vain ne lähteet, joihin on viitattu. Luettelo tehdään tekijän sukunimen mukaisessa aakkojärjestyksessä.

Lähdeluetteloon kirjataan lähteen bibliografiset tiedot:

- 1) Tekijä. Ensimmäinen tekijä muodossa sukunimi, etunimi, mahdolliset muut tekijät muodossa etunimi sukunimi.
- 2) Julkaisun painovuosi. Jos julkaisu on uusintapainos tai käännös, voi julkaisuvuoden perään kirjoittaa sulkeissa alkuperäisen julkaisuvuoden. Painovuoden jälkeen kaksoispiste tai piste.
- 3) Teoksen/artikkelin otsikko. Teoksen otsikko kursivoidaan, artikkelin otsikkoa ei kursivoida.
- 4) Jos kyse on artikkelista, ilmoitetaan myös kokoomateoksen nimi ja toimittaja(t) sekä artikkelin sivunumerot tai lehden nimi, vuosikerta (volyymi), lehden numero sekä artikkelin sivunumerot. Teoksen tai aikakauslehden nimi kursivoidaan.
- 5) Teosten osalta ilmoitetaan myös kustantaja sekä kustantajan kotipaikka. (Muodossa: Kustantaja, Kotipaikka tai Kotipaikka: Kustantaja.) Se mainitaan yleensä nimiölehdellä. Huomaa, että kyseessä ei ole painopaikka. Käännetyn teoksen kohdalla voidaan haluttaessa mainita myös alkuperäisteoksen nimi sekä kääntäjä.
- 5) Jos käytössä on sähköinen lähde, merkitään myös lähteen verkko-osoite. Kun käytät sähköisenä julkaistuja teoksia ja artikkeleita, joiden sisältö ei muutu, on viittauspäivämäärä tarpeeton. Tällaiset julkaisut on esimerkiksi julkaistu samansisältöisenä paperiversiona tai niillä on pysyvä DOI-tunnus. Kirjaston tietokannasta löytyvään sähköiseen kirjaan (e-kirja) viitataan ja se merkitään lähdeluetteloon samalla tavoin kuin fyysinen kirja. Joskus sähköisissä teoksissa ei ole näkyvissä sivunumeroa, tällöin viitteestä jätetään sivunumero pois tai viitataan esimerkiksi lukuun.

Jos kyseessä on päivitettävä dokumentti, jonka sisältö mahdollisesti muuttuu, on mainittava päivämäärä, jolloin lähde on tarkistettu. Tekijä voi olla paitsi henkilönnimi myös verkkosivun, julkaisijan tai taustaorganisaation nimi.

Sähköiseen aineistoon viittaamisesta ks. myös Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen ohjeistus: <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/702>

Esimerkkejä:

Yhden kirjoittajan kirjoittama teos:

Hakala, Juha T. 2008: *Uusi graduopas: melkein maisterin entistä ehompi niksikirja*. Helsinki: Gaudeamus.

Jacobsson, Mats 2000: ”Att Blifva Sin Egen.” *Ungdomars väg i vuxenlivet i 1700- och 1800-talens övre Norrland*. Umeå: Umeå universitet.

Markkola, Pirjo 2002: *Synti ja siveys. Naiset, uskonto ja sosiaalinen työ Suomessa 1860–1920*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Käännös alkuperäisteoksesta:

Eco, Umberto 1989 (1988): *Oppineisuuden osoittaminen, eli miten tutkielma tehdään*. Suomentanut Pia Mänttari. Tampere: Vastapaino.

Artikkeli kokoomateoksessa:

Anttonen, Veikko & Teemu Taira 2004: Uskontotiede uskonnollisuuden paikantajana. Teoksessa Outi Fingerroos & Minna Opas & Teemu Taira (toim.) *Uskonnon paikka. Kirjoituksia uskontojen ja uskontoteorioiden rajoista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 18–50.

Artikkeli kausijulkaisussa:

Lindfors, Antti & Heidi Haapoja 2020: Koronakevät, omaehtoisuus ja uusi maailmaansuuntautuminen. – *Elore* 27(1), 1–3. <https://doi.org/10.30666/elore.95474>.

Kokkinen, Nina 2006: Uskonnontutkimus prosessina. Russell T. McCutcheonin kirjoitukset kiistelyn, nyökyttelyn ja neuvottelun kohteena. – *Uskonnontutkija* 2006 (2). http://uskonnontutkija.fi/files/2013/05/2_2006_Kokkinen1.pdf.

Artikkeli lehdessä:

Pääkkönen, Sirpa 2013: Ortodoksisuus on venäläisyyden peili. – *Helsingin Sanomat* 8.12.2013.

Blogiteksti:

Färm, Elisa 2020: Kulttuurientutkimusta ja koronaa. *KUTU: Kulttuurien tutkijat tuumailevat* [blogi]. <https://fokaus.wordpress.com/2020/10/23/kulttuurien-tutkimusta-ja-koronaa/>. Viitattu 25.10.2020.

Haapalainen, Anna 2014: (Epä)Pyhää ruokahalua – uskontotiedettä ja ruokaa. – *Uskontotiedettä Turun yliopistossa. Näkökulmia tutkijoilta* [blogi]. <http://uskontotiedettaturunyliopistossa.wordpress.com/2014/01/27/epapyhaaruokahaluuskontotiedetta-ja-ruokaa/>. Viitattu 9.2.2014.

Ritola, Salli 2019: Burleskitutkijana. *Humanistin muistikirja* [blogi]. <https://sallisofia.wordpress.com/2019/09/19/burleskitutkijana/>. Viitattu 7.9.2020.

Sähköinen julkaisu:

Museovirasto 2020: Uudet Tilastokortit kuvittavat museoiden vuotta 2019. <https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/uudet-tilastokortit-kuvittavat-museoiden-vuotta-2019>. Viitattu 25.10.2020.

Internet-sivu:

Uskonnot Suomessa -hanke 2007: Juutalaisuus. Saatavissa: <http://www.uskonnot.fi/uskonnot/view.php?religionId=8>. Viitattu 25.10.2020.

Julkaisematon opinnäytetyö:

Vehkalahti, Kaisa 2000: Kohtalokas tyttöikä. Tyttöyden representaatiot 1920-luvun naistenlehdissä. Kulttuurihistorian lisensiaatintutkielma. Turku: Turun yliopisto.

Siltanen, Ulla 2019: ”Eikä hän edes omista valomiekkää.” Nörttityttöydestä identiteettinä 2010-luvulla. Kansatieteen pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019040110753>.

Aineistoluettelo

Tutkielman loppuun, ennen kirjallisuusluetteloa, kootaan luettelo työssä käytetyistä alkuperäisaineistoista lajiteltuna arkistoittain tai aineistoryhmittäin. Aineistoluettelosta tulee käydä ilmi aineiston laatu ja säilytyspaikka, aineiston tuottaja (esim. haastattelija, kuvaaja) sekä lisäksi mahdollisimman tarkasti oleelliset tiedot aineistosta. Pehdy käyttämäsi aineiston tuottajan (esim. arkiston) ohjeisiin aineistojen merkintätavoista. Lähdeluetteloon aineistot merkitään esimerkiksi näin:

Tutkimusaineisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkisto, Turun yliopisto, TKU-kokoelma

Seminaarityö:

Mikkola, Kati 2000: Isänmaan nousu. Isänmaallisuuden ulottuvuudet Topeliuksen Maamme-kirjassa. Uskontotieteen pro gradu -tutkielma. Sem. 1749.

Valokuva:

TKU/P/00/51: Kulttuurien tutkimuksen laitoksen syysseminaari 15.9.1999. Kuvaaja: Veikko Anttonen.

Haastattelut:

Elämän Sana -seurakuntalaisten haastattelut:

TKU/A/91/65: nainen s. 1966. Haastattelijana N. N.

TKU/A/99/66: mies s. 1973. Haastattelijana N. N.

TKU/A/99/67: nainen s. 1973. Haastattelijana N. N.

TKU/A/92/43: kastejuhla Turun helluntaiseurakunnassa 28.1.1992.

Video:

TKU/V/98/42: Sürem-uhrituaali Marin tasavallassa Koramas-kylässä 12–15.6.1997.

Kuvaaja: Veikko Anttonen.

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkisto, Turun yliopisto, TYKL-kokoelma

Käsikirjoitukset:

Toivonen, Anu 1997: Tapakulttuurin muutos ja merkitys. Kansatieteellinen tutkimus Toksovan ja Turun seutujen inkerinsuomalaisista. Kansatieteen pro gradu -tutkielma, TYKL/kk/2024.

Turun sataman historia -haastattelu, kerääjä Leena Rossi:

TYKL/kk/2075: informantti s. 1910

Valokuva:

TYKL/vk/1749: Venehuone Viitasaarella 12.8.1965. Kuvaaja: Ilmar Talve.

Painetut postikyselyt:

TYKL/kys/19: Merimiesten muistelmat.

Informantti 1

Informantti 2

Monistetut postikyselyt:

TYKL/b-kys/33: Suomalainen myymäläautokulttuuri.

Informantti 1

Informantti 2

Videot:

TYKL/vid/1: Puuveneen rakennus, 2000. Kuvaaja: Niina Suomela

Kuvallinen ja audiovisuaalinen aineisto

Kun kuvia käytetään tutkimusaineistona, niille pitää luoda oma aineistoluokka lähdeluetteloon.

Kuvalähteisiin voidaan sijoittaa erilaisia kuvia: maalauksia, valokuvia sekä kuvia ja tekstejä yhdisteleviä lähteitä, kuten esimerkiksi pilakuvia ja mainoksia. Kuvalähteitä luetteloitaessa käytetään arkisto- ja kirjalähteiden merkintätapoja. Kuvalähteet merkitään seuraavasti:

- 1) Tekijä(t) 2) vuosi 3) kuvan nimi kursivoituna 4) muoto ja tekotapa 6) kuvan oikeuksien omistaja

Esimerkkejä:

Grubicy, Vittore 1894: *Mattina-Lago Maggiore*. Öljymaalauk. Musée d'Orsay, Paris (MSdO).

Map of the Parish of Maroota, County of Cumberland, District of Windsor 1840–1849: Digitaalinen kuva kartografisesta materiaalista. National Library of Australia. Saatavissa:

<http://nla.gov.au/nla.map-f829>. Viitattu 22.6.2015.

Elokuviin, erilaisiin esityksiin sekä radio- ja televisio-ohjelmiin viitatessa riittää yleensä ohjelman nimi ja julkaisu- tai esitysjankohta. Kun tekstissä mainitaan ensimmäisen kerran jokin elokuva, sen tuotantomaa ja esitysvuosi kerrotaan suluisa välittömästi elokuvan nimen jälkeen. Jos kyseessä on ulkomaalainen elokuva, jolla on olemassa suomenkielinen nimi, käytetään suomenkielistä nimeä ja alkuperäisnimi mainitaan sulkeissa. Radio- ja tv-ohjelmissa kannattaa viittaus tehdä päivän tarkkuudella. Esimerkkejä:

Illan A-studio-ohjelmassa (5.12.2019) käsiteltiin...

Kristuksen kärsimyskertomus (The Passion of the Christ, Yhdysvallat, 2004) sijoittuu...

Elokuvista, televisio-ohjelmista sekä muista esityksistä (esim. teatteriesitykset tai musiikkivideot) mainitaan aineistoluettelossa teoksen tai sarjan suomenkielinen ja alkukielinen nimi, jakso, päätekijä(t) (esimerkiksi ohjaaja, käsikirjoittaja, tuottaja), tuotantomaa, taustainstituutio (esimerkiksi tuotantoyhtiö tai teatteri) sekä esitysaika (olennainen etenkin tv-sarjojen, joiden jaksoilla ei ole nimeä sekä teatteriesitysten kohdalla).

Elokuva:

Vesilinnun kansa [Veelinnurahvas] 1973: Ohjaaja ja käsikirjoittaja: Lennart Meri. Neuvostoliitto: Tallinnfilm.

Tv-sarjan jakso:

Suomensukuiset 30 päivässä 2013: Jakso 2: Mari. Ohjaaja ja käsikirjoittaja: Vera Olsson. Suomi: Aito Media.

Teatteriesitys:

Tuntematon sotilas 2007: Ohjaus ja sovitus: Kristian Smeds. Käsikirjoitus: Väinö Linna. Helsinki: Suomen Kansallisteatteri. Ensi-ilta 28.11.2007. Katsottu 4.10.2008 ja 4.5.2009.

Luento:

Tekstin sisäinen viite: (Enges 2021)

Lähdeluetteloon: Enges, Pasi 2021. Tietäjät, väki-ajattelu, loitsut ja taitat -luentotalenne Turun yliopiston Mytologiat, kansanusko ja uskomusperinteet -kurssilla.

Kirjallisuutta kirjoittamisen tueksi

Aaltola, Juhani & Raine Valli (toim.) 2007: *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, Metodien valinta, aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 2. korj. ja täyd. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Eco, Umberto 1989 (1988): *Oppineisuuden osoittaminen, eli miten tutkielma tehdään*. Tampere: Vastapaino.

Hakala, Juha T. 2008: *Uusi graduopas: melkein maisterin entistä ehompi niksikirja*. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka & Pirkko Remes & Paula Sajavaara 2009: *Tutki ja kirjoita*. 15. uud. p. Helsinki: Tammi

Itkonen, Terho & Sari Maamies 2007: *Uusi kieliopas*. 3. tark. p. Helsinki: Tammi.

Karjula, Emilia & Tiina Mahlamäki (toim.) 2017: *Kurinalaisuutta ja kuvittelua. Näkökulmia luovaan tietokirjoittamiseen*. Turku: Tarke.

Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas 2007: Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Kinnunen, Merja & Olli Löytty (toim.) 2002: *Tieteellinen kirjoittaminen*. Tampere: Vastapaino.

Kniivilä, Sonja & Sari Lindblom-Yläne & Anne Mäntynen 2017 (2007): *Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen*. 3. uud. p. Helsinki: Gaudeamus.

Kuula, Arja 2006: *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.

Svinhufvud, Kimmo 2015: *Gradutakuu*. Helsinki: Art House.

[Liite 1: Kulttuurien tutkimuksen luento- ja seminaaripassi]

TURUN YLIOPISTO

LUENTO- JA SEMINAARIPASSI

Kulttuurien tutkimus

Etnologia, folkloristiikka ja uskontotiede

Opiskelijan nimi _____

Opiskelijanumero _____

Luentopassilla voi kerätä viidestä sopivasta luennosta (n. 10 tuntia yhteensä) tai kokonaisesta seminaari- tai konferenssipäivästä yhden (1) opintopisteen suorituksen. Luennoitsijalta tai järjestäjältä pyydetään allekirjoitus passiin, jonka jälkeen luennosta kirjoitetaan noin kahden (2) sivun mittainen luentopäiväkirja (riviväli 1.5 & fonttikoko 12) suhteuttamalla luennon tematiikka kulttuurien tutkimuksen opintoihin. Allekirjoituksen pyytämisen lisäksi opiskelija kirjoittaa passiin luennon tai tapahtuman päivämäärän, paikan, keston sekä aiheen. Luentopassisuoritusta suunniteltaessa tulee aina ottaa yhteyttä oppiaineiden henkilökuntaan.

Päivämäärä & paikka	Luennon/tapahtuman kesto	Luennon aihe/ Tapahtuman nimi	Luennoitsijan/muun järjestäjän varmennus

Lisätietoa luento- ja seminaaripasseista:

<https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/hkt/oppiaineet/kulttuurientutkimus/Sivut/home.aspx>

Työn otsikko

– Tarvittaessa tarkentava alaotsikko

Maija Meikäläinen

Opintojakson nimi, laajuus ja suoritustapa (essee, luentopäiväkirja, jne.)

Etnologia/folkloristiikka/uskontotiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Elokuu 2023